

PROGRAMA

școlii civile de fete cu internat și drept de publicitate

a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului
român“ din Sibii,

pe anul școlar 1901/1902

publicată de

Dr. VASILE BOLOGA

director.

- Cuprinsul:**
1. Prin labirintul de peșteri dela St. Canzian și Divața în Carst (Impresiuni și reflexiuni geologice) de Victor Păcală.
 2. Ioan Popovici. (Autobiografie.)
 3. Discursuri dela încheerea anului școlar.
 4. Știri școlare.

SIBIIŪ,

Tipariul tipografiei archidiececane.

1902.

Prin labirintul de peșteri dela St. Canzian și Divața în Carst.

(Impresiuni și reflexiuni geologice).

O viață necurmată, o strălucire de sărbătoare e în tot cuprinsul naturei. Pretutindenți vezi întrupat frumosul și sublimul, și când stai să ispitesci tainele firei, uiți traiul cu durerile lui și un fel de voluptate te cuprinde, un farmec și deliciu fără nume. Dar nu numai în albastrul ceriului, în cercul razelor soarelui lucește chipul măreției în natură; văile și codrul, marea și munții, de unde se precipită privirea în adncimile depărtate ale nemărginirii, nu cuprind încă toate farmecele ei. În inima pământului, pe tărîmul-celalalt, tot atât de mult ți-e dat să admiri natura, plăsmuitoarea celor mai negrăite minuni, și din umbrele întunerecului se desprinde un chip tot așa de frumos, cu podobe cum n-ai mai vădut. Nicî șopta zefirului, nicî freamătul codrului, nicî ciripitul paserilor nu-ți mângăie auzul; odoruri dulci nu adie prin vîzduh nicî norode nu mișue prin tufișuri, dar în schimb găsești prăpastii, cari *spintecă* sinul pământului și ape, cari furibundeză în adincuri, găsești camere pline de vrajă cu mîi de briliante, sclipind la lumina făcliilor.

Nicăiri însă în Europa întregă, natura n-a produs creațiuni de-o sălbătăcie atât de grandioasă, scenerii așa fermecătoare și mărete ca în peșterile dela St. Canzian și Divața în Carst, atât de puțin descrise și aprețiate până acum.

Înainte cât vezi cu ochii fărîmăturii de stânci acoper platoul sterp al Carstului, sēmănând cu valurile mării petrificate în timp de furtună. Din loc în loc „Doline“ în formă de cratere se afundă în munte. De marginii sunt incinse cu garduri înalte de pîtră în stil ciclopic, iar de-desubt, în fundul Dolinelor, o vegetație bolnăvicioasă abia îndrăsnesce să iasă de sub stratul gros de „terra rosa“. Pe întinderii nesfirșite tot același Carst, aspru și posomorît, cu grupele-i bizare de stâncă, vecinic același semn al pustiului. Ziduri înalte ca tot atâtea fortărețe străjuesc calea

ferată, iar coperișele caselor le împovărează blocurile mari de pământ, vrând să le scutescă de Bora, care totuși nu arare-or le răstornă și mătură cu casă cu tot.

După-ce ai mers așa cât-va timp în direcție sudestică dela Divața, te oprești de-odată de-asupra priporului unei stânci ascuțite. Jos o prăpastie se deschide ca o gură de iad, iar în adâncime forfotesce și bubue ca într-o căldare uriașă. E riul Recca, care iese pe un moment din peșterile dela St. Canzian. Pe o muche a delului din dreapta acestei prăpastii e zidită o bisericuță cu coperișul de pământ arsă, cu pereții bătrâni și gârbovi; turnulețul pare a-se clătina, iar crucea de tînichie țintuită în virful lui clipește palid la razele soarelui. Dincolo de biserică din del e sătulețul Matavun, unde ne prevedem cu călăuzi, facle și magneziu. Coborim apoi în Dolina-cea-mare, de unde conduc intrările în lăuntrul peșterilor.

Până pe o piramidă retezată din mijlocul Dolinei mergem fără grijă. Ca și cum ar vră să acopere întregă această prăpastie, piramida se înalță din adâncime; apele riului o sfredelesc și-o străbat de-a curmezișul, apoi se rostogolesc în cascade preste terase de stânci. Lăsăm piramida și pe după un paravan de dolomit coborim mai jos, tot mai jos pe trepte săpate în stâncă. Un vânt aspru ne biciue în față din tunelul în care intrăm. Ieșind din el ne trezim iarăși la marginea Dolinei, la o înălțime de 60 m. De-asupra se boltesece un pod țintuit cu piatră strălucitoare.

Ne iuțim pașii ca să ajungem pe puntea lui Tommasini, care împreună ripele cheii „Riesenthorklamm“. De aici o vedere măreță se ofere. Prin 3 porți întunecose iese Recca spumegândă la lumină; în vultorea unde se adună și reculeg apele ei pentru drumul mai departe prin adâncimile Carstului, tresar ca niște năluce umbrele zidurilor de pământ din fața noastră. De aici apoi năvălesce Recca turbată spre o gaură în fundul pământului, de unde nu mai iese la lumină, decât pe timp foarte scurt nu departe de malurile Adriei, în care se varsă sub numirea de Timavus. Peșterii o sumedenie se ramifică în toate părțile pe țărmul stâng al riului și fărmituri și blocuri se grămădesc la gurile lor, ca tot atâtea trofee ale apelor hruitore. Intrările în peșteri le acoperă răchite și brusturi, a căror verdete înviorază încât-va acest chip al sălbătăciei.

Mergând mai departe ajungem pe o a doua piramidă, numită Radonetzwarthe, de unde prin o spărtură, „fântână“, ce se deschide tocmai sub noi, vedem Recca curgând spre vultore. Dela „Grota Brucker“ și „Noëhorst“, pe de-asupra riului și pironită în côsta prețipișă ca și un părete, se întinde oblu înainte o galerie, pe care numai cea mai superbă fantasmă și-o pôte plăsmui. De-o schiopă numai e de lată și anume parcă e făcută numai pentru cei cu capul amănă. Înainte Dolina-acea-mare se întinde în dimensiuni colosale, la dreapta grota „Tominz“ și „Schmid“ la stânga.

Un portal imposant conduce în ceasta din urmă. De de-asupra atărnă un smoc de iederă, semănând cu un frumos candelabru. Lumina sôrelui ce străbate departe într-însa, ne permite să-î vedem întreg interiorul. Odinioară locaș al Trogloditilor a păstrat această speluncă urme vândite despre existența aceloră într-însa. Jur-împrejur veđi un chaos de ruine, stalactite prăbușite, ôsele și uneltele omului sêlbatec, care-și trăia traiul în luptă înversunată cu fiarele. Într-o firidă la dreapta staă grămădite lopotii, frânghii, scări, prăjinii și luntre pentru scrutătorii grotelor.

Într-aceea s-au aprins facelle. Ne examinăm luminarea ce o ținem în mână, ne încredințăm grijei călăuzilor și cu o „cruce ajută“ intrăm în împărăția umbrelor.

Prin vizuinile întunecose, cari le străbatem, conduceau intrările în Tartar — dacă ar fi să credem celor vechi. Și înapoi în împărăția miturilor mă duc cu gândul . . . Și par-că ved umbrele fiorose coborînd în iad și pe strămoșul Aenea purtat în Tartar de Sibile. Ved „palatele Somnului, unde locuesce împăratul visurilor, cufundat în adîncă tăcere. Pe un pat cu puf môle odichnesc membrele lîngede ale Zeului și împrejurul-I zac visele cu forme deșerte, Morpheus, Phantasos . . . tot atât de număroase ca spicele tîmnei, ca frunzele pădurii, ca năsipul de pe țermurii mării“ (Ovidiu, Metam). . . .

Dela o vreme gemete surde, vuete nădușitoare vin la urechea noastră ca un echo de sbuciumuri cumplite. Pe nisce urme de scări mergem cât mergem și apoi de-odată ne oprim. Un sunet ascuțit din tub se aude și în clipa următoare fulgerul de magneziu respîndesce o lumină ca ziua. În 2 ramuri se restornă Recca spre o strîmtore unde stă omul cu torța. Svirlite în sus și ros-

togolite apoi în sinul adinc al muntelui, apele se frământă și svircolesc cu supremă turbare. Pe crestele dealurilor de apă tremură spuma mai albă ca laptele, pe urmă se desface în milioane de mărgeluțe. Stați să amețesci pe balconul scobit în dolomit, căci totul se învîrte cu tine. Și e nălucire s-ați adevăr? . . . Și mai sus cu vre-o 50 m. de balconul „Belvedere” unde stăm, o altă torță răspândește lumină. Pe unde umblă omul, care ne trimite urale de sus, de sigur nu mulți muritorii vor fi umblat. Înainte și de-asupra noastră, lung de 130 și înalt de 76 m. se întinde acest mausoleu al infernului, numit „Rudolf Dom”.

Urcăm pe nise scări în formă de spirale și apoi preste „Podul dracului” trecem în „Grotă fântânilor”. Doi pilastri puternici proptesc bolta-ți întinsă și printre ei privirea trece în domul Rudolf și Svetina. Șese șire de basene cu apă în formă de scoice se avîntă până sus în terase. Plafonul sîmănă ceriului întunecat de nori negri; licurind ca plumbul din tigae se sparg valurile de apă de ostrovurile ce le răsar în cale.

Calea mai anevoioasă și mai cotigită de-acum numai urmăză. Pe sub ripele înalte de pîtră spălăcită, cari se perd pe de-asupra capetelor noastre, ocolim domul Svetina. Poteca, care aci se coboră de tot jos pe lângă riu, aci se urcă la înălțimi amezitoare asupra lui, se strimță alocurea așa de mult, încât numai prindîndu-te de așchii ascuțite de stîncă, ori trunchiuri nodurose, spînzurate de-asupra prăpastiilor clocotinde, mai putem înainta. Chiar și pe brînci trebuie să ne ținem, ca să ajungem la cata-racta ce vuese din stînga.

Stăm înmărmuriți în fața celei mai mărețe părți a grotelor Canziane, numită după descoperitorul ei Müller. Pe părțile bortiții de apă se sprijinesc ca la o înălțime de 170 metri o cupolă, care resfrînge înmîit echoul demonilor de apă . . . Când stați așa pe platforma din mijlocul peșterii și-ți întinzi vederea preste tabloul grozav din juru-ți: te cuprinde mirarea și te întrebî răpit de pe pămînt, unde te afli? Când atunci auzi bubuind infernul; când vezi torenții, ce se rostogolesc la vale în virtejuri sîlbatece, când vezi și așa zișii elefanți, stîncile enorme spînzurate de-asupra ta: te cuprind fiori reci și încremenit stați în fața acestei mai de-sevîrșite frumșei și sîlbătăcii a naturei.

Nu țin minte să fi simțit vre-odată așa frică ca la această stranie priveliște. Umbrele fantastice, ce tremură preste ape, colosurile de stalagmiți, care se ridică amenințător preste noi, înalță sublimul fioros al naturei. Cristalele de pe boltitura peșterii mi-se par că scilipesc ca tot atâția ochi ai duchurilor pustiului, din fundul acestei vizuini negre rinjese mărtea, urită, gróznică. Forme de ființe bizare se infiripéză în fantasia mea: sriptori cu ghiare colosale, bazilisei cu ochi de jăratec, bălauri cu limbă de pară, — și tótă acésta lume de fantasma ca într-un dans infernal se invirte vijelios în jurul capului nostru. Inghiață inima în tine și te face fără voie, să doresci a te afla pe aripile pajurei din poveste, spre a te scóte la lume.

Așa, după-ce am mai cutrierat și „Grotta ploilor“, apoi Hankedomul cu lacul său suteran și „Alpenvereinsdomul“ cu cataracta sa mărétă, a optsprezecea, reeșim la lumină, în Dolina- cea-mare. Pe un coridor strimt și aninat în cósta unui pisc găunos, spre care se slobóde Recca ca o vijelie năprasnică, ne duce drumul. Clocotul asurđitor de valuri ne dă impresia, că coridorul se rěstórnă cu noi acolo în fundul tartarului. De-odată un păgân de vint ne isbesce furios în față. Nu mai e chip a zăbovi aci și ne refugiem în grotta Tominz.

De curind s-au făcut aici însemnate desgropări și s-au aflat urmele unei culturii de mii de ani. Aici își trăiau traiul Trogloditiți, în aceste vizuini imense, unde-și făuriau armele și uneltele lor primitive aședați în jurul focului, a cărui resturi se găsesc încă și azi în mare număr. Patru straturii de cenușă neagră se pun una preste alta, ca mărturii ale mai multor epoce.

Cel mai adinc strat cuprinđend unelte de pėtră și os și vertebre de animale, aparține periodului neolitic. Predominante între uneltele găsite sunt cele din cremene, apoi vin silicatele de multe feluri, străveđii și nestrăveđii, cenușii, negre și roșii. Cu prisosință s-au găsit tocile și cuțite, tóte din gresie, adusă de Recca probabil din eocenul superior al regiunilor meridionale.

Vasele ce se găsesc, deși mai rău păstrate și mai puțin perfecte ca cele din straturile corėspunđtore ale peșterilor dela Gabrovizza etc. în Carst, variază în tóte formele, sunt mici și mari, cilindrice și pântecóse, ba unele chiar ornate cu puncte, spirale, cercuri și semilunę.

Fauna încă e bogat reprezentată în stratul neolit. Reslățite printre oșele ursului, cerbului și căprioarei întâlnesc urma multor animale de casă. Se pare deci că acestea, în deosebi cățele, au fost tovarășii Troglodiților în speluncele unde ei petreceau. Frapantă însă e lipsa moluscelor și echinodermelor, cari în alte peșteri din Carst, chiar și în cele mai depărtate de malul mării, ocupă locul prim între fosile.

Între stratul de cenușă amintit și cel următor se văd o pătură mai grosă de argilă. Mai puțin extins ca cel neolit, acest al doilea strat de cenușă adăpostesc osemintele cam acelorași animale, cu toate că predominază cele ale animalelor domestice. Hirburile vaselor, deși încă tot primitiv construite, sunt mai bogat ornamentate. Uneltele de cremene precum și cele din os făcute se răresc și construcția lor se resimte de tendința către împodobire: decorativul frânge soliditatea. În schimb însă se ivesc în număr mare și în stadiu mai înalt de dezvoltare articlii de bronz: brățare și fibule, cercei și amulete.

Reliciile, cari urmăresc acum și sunt cuprinse în stratul cel mai puternic dintre toate, în cel superior, sunt alcătuite cu mai multă măiestrie, unele din ele — păstrate în muzeul din Triest — adevărate juvaere de gingășie și eleganță. Amforele și vasele sacrificiale din terra sigillata denotă o vîrstă ceva mai veche, dar multele aparate de lux, lănci, toporașe, inele etc., învălinate într-o crustă grosă de rugină datază — lucru ciudat — de pe timpul Romanilor, când peșterile, de regulă, nu mai serviau de locuință oamenilor.

Ca la vre-o 600 metri vom fi tot mers scrutând straturile străvechi sedimentare, când ne oprim în o cameră mică a peșterii. Un stalagmit în formă de cruce ne închide calea: am ajuns la marginea hotarului de ruine. Boltiturile acestei peșteri sînt pline de strălucire, sclipind cu mîi de briliante stalactitele fără de număr. Și când razele luminii dela faclă jocă pe această întindere, pare-că zidurile cernite se înalță, mantaua neagră de cenușă cu ruinele sale se pléacă, și un fior de taină străbate aceste locuri bătrâne, bătrâne ca lumea.

Nu e departe de aici peștera stalactitelor și stalagmitelor dela Divača, numită după clironomul Rudolf.

Pe nisce scări innoroite și spinzurate pe un povirniș coborim în lăuntru al ei. De-alungul păreților anticamerei se înșiră colone de cristale fel și fel, iar de sus atirună suları gróse de carbonat de calce petrificat. Nisce perdele cu crețe și pliseturi se aștern de-asupra intrării în camera unde voim să trecem; ele sunt atât de fine și străvedii, încât ai crede că sunt de mătasa cea mai veritabilă. Intrați ne simțim ca electrisați: priveliștea cea mai fermecătoare se desfășură înaintea ochilor. Pe când dincolo în peșterile dela St. Canzian cele mai măiestóse podóbe sunt mutilate, aici totul strălucesc în splendórea-í neatinsă. Urma omului pare-că rupe ceva din această măreție și-ți pare rău, când auți trosnind sub pașii tăi scórta de cristale.

Un tron se înalță susținut de patru colonne cu forme particulare. De pe ceriul tronului atirună mai multe șiraguri de mărgele, apoi ingeri cu aripí străvedii, ceriul cu ținte de argint, și sus, tot mai sus ți-se înalță privirea fermecată de atăta splendóre. Din loc în loc figurí curióse de bărbați cu barbă lungă pare că tremurá în hainele lor, albe ca zăpada, lucií ca argintul, splendide ca diamantul. De nu ai vedé cum se forméză din picurí de apă calcariferă, nu ai crede că acele statuí din fața noastră sunt cioplite de dalta naturei.

Te perđi prin camere pline de vrajă, până dai de „Muntele Golgota“, un cimiter întreg cu cruci și morminte. În altă parte un templu se arată, unul din acele temple pe carí numai natura știe să le construescă. Vedí altarele împodobite cu luminí, ce luminéză din bóbe albe de mărgăritar, turnurí ascuțite, portale rotunđite, iar de-asupra boltitura înalță prelungesc privirea ireal, în infinit. — Apoi viziunile se pórta înainte ca într-un caleidoscop cu alte și iar alte situații. Într-o invălmășală fantastică vedí figurí cu gătélă ciudată, desghiocate diu pétră vărósă și ascunse în crețele hainelor de cristale. În o grotă boltită, misterióasă se vede un monstru într-aripat, inapoia lui pitulați nisce piticí. Colo fresce și teracote desprinse din plafon și prinse într-o frumósă garnitură de dantele, mai incolo altele și mai sus, și mai originale: ai zice că sunt incremenite în vėzduh.

Din ce în ce cum pătrundî mai adînc, tabloul devine tot mai bizar. Ai simţul că te-ai rătăcit într-o panoramă de caricaturî şi bidigăniî. Două fiare par-că se luptă într-un loc, cu ochii aprinşi, cu pîrul sburlit şi muşchii pocnind sub piele. Uite şi un câmp de bătălie: membre deavalma, feţe schimosite, trupuri sfărimate, şi preste toate acestea arme şi scule—claie pe grămadă.

Cînd cuprinđi cu privirea acéstă feerie şi veđi aceste tesaure ale naturei, atunci cunoscî frumosul şi sublimul, ce nu se pôte descrie. Sublimul ucide şi omul e prea mic pentru sublim, exclamaţia i-e singurul interpret în limba omenescă. Am devenit idolatru pe un moment. Aşa, mi-am zis, trebuie să fi fost palatele fermecătorei Circe cu grădinile vrăjite, cu salónele de juvaere scinteitóre. Aceste caverne le umpleau odinórá Oreade, iar prin celelalte se resfătau în plăceri Nimfe nebunaticе cu Tritonî, şi din urmele drăgălaşelor Naiade ţişnea spuma argintie a torentelor. — Şi acum cînd imî mai aduc aminte de aceste peşteri, le ved aşa, ca prin farmec, una şi alta frumósă, una mai grandióşă decăt cealaltă.

Mergênd aşa prin aceste peşteri ale Carstului, răpit de sêlbătăcia şi frumseţa lor, într-una ispitescî natura şi vreî să ştiî, cum pulséază ea aici şi cum işi crează minunile sale. Înaintea ochilor minţii ţi-se descoper atunci toate tainele naturei. Privescî în fundul pămîntului, în acest laboratoriu al ei, unde veđi petrecêndu-se o lucrare de proporţii uriaşe. Mulţime de agenţi sunt angajaţi la lucru, unii ca să distrugă, iar alţii ca să construescă. Prin porii microscopiei şi prin crepăturile solului se viră apa saturată cu acid carbonic; acesta atacă structura petrii de var şi apoi se începe procesul soluţiunii şi distrucţiunii. Ape nóuă vin de pe costişuri şi din văi, pe cari stînce de calcar sfârmicios le inghite însêtată şi crescênd mereu în adîncime disolvă, despică şi ruinează. Măcinată odată stîncea, ruinaea o completéază eroziunea prin scobire sau nivelare şi denudaţiunea prin deportare. Cînd cele 2 puteri pustiitóre ale apei, cea chemică şi cea mecanică, nici unite nu pot îndeplini distrucţia, în ajutorul lor vine vîntul, inghetul, puhoiele ş. a. m. Vinturile aduc cu sine fire aspre de năsip, prin cari asaltéază şi sfredelesc mereu suprafaţa stîncii şi aşa destul de dospită de căldură. Apa absorbită de porii apoi încă se dilatéază cînd inghiaţă, ceea-ce face ca pétra, ori de

ce fel ar fi ea, să se spargă, sfărîme și să devină găunósă. Așa se alteréză structura lăuntrică a muntelui, așa se forméză și peștera. Dela o vreme, când apa nu mai pôte să se strecóre în adincime din cauza vre-unei păturî de lut, ce i-se pune în cale, cavitatea datorită agenților numiți se lărgesce de jos în sus sau oblu înainte. Grotă decî crește, crește mereu și, dacă apa cu ceialalți factorî nu încétă nicî-cum a săpa și submina mai departe, boltitura peșterîi se frânge sub povara masselor suprapuse, muntele cu tótă împrejurimea se sgudue din temelîi, și pâlniile gigante, numite doline sau ograde, nu ărare-orî din astfel de surpăturî rezultă.

Ceea-ce apele mari și multe aũ stricaț și distrus, vine picătura să drégă. Impregnată cu materia calcarósă, ce a adunat în drumul său prin măruntaele muntelui, ajunge la suprafața boltiturîi peșterîi. O parte din apă și acidul carbonic evaporéză îndată-ce vine în contact cu atmosfera, iar pe la periferia picăturîi se depune calcarul ca cristal. Subțire la început ca firul de paiu o țeva de cristale se forméză. Cu fie-care strop, ca element nou al stalactitului în formațiune, țevaa se lungesce, se întinde tot mai jos și mai jos, pân-ce se astupă dela o vreme. Când apa nu se mai pôte strecura prin țevaa de cristale, lunecă pe ea în jos și stalactitul se ingrósă, începënd dela basă spre vîrf și adesea se întălnesce și imbină cu stalagmitul, care se înalță de jos în sus. Concrețiunea calcară se depune ca incrustațiune pe päreți peșterîi și forméză gurguî, sponghiî ș. a., dacă evaporarea s-a întimplat înainte de ce apa calcariferă s-ar fi putut închea într-o picătură.

Astfel lucră dar mânia misterîósă a natureî în atelierile din infern, de-oparte ruinând fără încetare, de altă parte construind și producënd, minunî și fenomene, carî numai ea știe să le producă. Prăbușescu-se munțiî și dispar înălțimile și abisurî li-se pun în loc, o lume se ridică pe ruinele alteia: iată sórtea a tot și a tôte în natură. Ce și cum o fi fost când-va acéstă bucată de pămînt, ce am vędut și ce va fi în depărtatul viitorîu -- cine o pôte ști? În timp și spațîu depărtarea fără de sfîrșit, la formă chaosul fără de marginî, iar la materie neîntrerupta metamorfosare, — acestea-s pētra dintre hotare, preste care privirea scrutătóre a muritoriului nu va puté să trecă nicî odată.

Victor Păcală.

Ioan Popovici.

(Autobiografie.)

Prin anii 1888—1890, după inaugurarea școlii civile de fete a Asociațiunii, conducătorii școlii nisuaui — cu tot dreptul — se institue puteri calificate în senzul legii, pentru ca să asigure institutului o dezvoltare normală în calea progresului dorit.

Între imediații conducătorii ai școlii din acel timp, cu recunoștință trebuie să amintim pe fericiții: *George Barițiu*, președinte al Asociațiunii și delegatul școlii și *Ioan Popescu*, membru în comitetul Asoc. și directorul școlii. Privirile acestor bărbați, conduși de nisuița amintită, s-au întors și către tânărul învățător de-atunci și directorul școlii elementare de fete a „*Reuniunii femeilor române*” din Sibiu: *Ioan Popovici*, care mai de mult le atrase atenția prin activitatea sa pedagogică și didactică. Acesta, folosind ocazia, s-a pregătit conștient și în Iunie 1891 a obținut diploma cerută pentru școlile civile, la pedagogiul superior de stat din Budapesta.

În urma acesteia, în 1 Septembrie 1891, a fost instituit ca învățător ordinar-provisor la școala Asociațiunii și încă în decursul aceluși an școlar a fost întărit definitiv în postul său. După această instituire, având școala numărul cerut de puteri didactice calificate în senzul legii, a și obținut *dreptul de publicitate*, ce se aștepta cu multă stăruință în interesul nimbului școlii.

În noua sa poziție dl *I. Popovici*, a dezvoltat o activitate laudabilă. Dar după o muncă intensivă de 10 ani, din cauză sanitară s-a vădit necesitat a-se retrage în pensie, în interesul binepriceput al numeroșei sale familii. Această retragere a urmat în faptă la 1 Septembrie 1901, spre regretul colegilor și conducătorilor institutului, când a luat asupra sa altă sarcină, tot ca luminător în sinul poporului. dar mai accesibilă din punct de vedere sanitar.

Din incidentul acestei despărțiri, direcțiunea școlii crede a-și împlini numai o datorie, publicând în analele școlii *viața* acestui coleg devotat și zelos muncitor pe terenul învățămîntului nostru. Cu atât mai virtuos, că și în această autobiografie, ni-se

11

daŭ probe vîf despre multele greutăŭi și suferințe, ce aŭ întâmpinat și biruit prin trăinicia lor primele generaŭiuni ale inteligenței române, după desrobirea seculară dela 1848—1849. Lăsăm deci se urmeze aceste *amintiri* ca un prinos al stimei colegiale.

*

M-am născut la 20 Decembre v. 1861 (1 Ian. n. 1862) în comuna Boșorod, cottul Hunedórei. Tatăl meu Nicolae a fost preot. Primele cunoscințe de litere le-am primit dela tatăl meu, care-mi scria literele cu creta pe ușă, imi spunea care cum o chiamă și-și vedea de lucru. Séra mă întreba și dacă nu știam, mă punea în genunchi pe bómbe de cucuruz, de unde mă scăpa mama pe ascuns. Inzestrat cu cunoscința câtorva litere și a câtorva glasuri — căci mă învăța tata și glasurile din Octoic — am umblat câteva săptămâni și la șcôla din sat cu Octoicul subsuóră. Eŭ eram cel mai învățat între școlari și ședeam la loc deosebit de ceilalți copii. În primăvara anului 1870 m-a dus tata la șcôla în Hațeg și m-a dat în gazdă la un Român de acolo, unde mai locuiaŭ vre-o 4 copii de șcôla. Trăiam cu merinde de acasă; când ne venia merindea, trăiam bine, mai apoi cât de rău. Vara era mai ușor, că umblam prin grădină după pôme, grijind bine să nu ne prindă cineva, ca Spartaniŭ de odinióră.

După-ce am isprăvit învățătura din șcôla românescă din Hațeg, prefăcută în timpul acela în șcôla grănițărască, în tórna anului 1872 m-a dus tata la șcôla unгурescă din Orăștie, unde am fost iurolat tocmai în a treia clasă elementară și dat în gazdă la un cismar ungur. Învățătorul clasei nóstre era un sēcuiŭ, care nu știa bóbă românesce, dar avea inimă bună și-și da tótă silința cu noi — că eram mai mulți Români neștiutori de limba maghiară — ca să învățăm unгурesce. În clasa nóstră erau reprezentate tóte naționalitățile din Ardeal; ne înțelegeam noi copiii bine, că toți știaŭ românesce; dar era un cusur: nu toți eram creștinŭ, că aveam câțiva colegi jidanŭ. Într-o diminéță, înainte de începerea prelegerilor, ne-am apucat să restignim pe jidoviŭ, cum aŭ restignit ei pe Christos, i-am apucat și i-am restignit pe părete ținându-i unŭ de mână, alții de picioare, iar alții le îndopaŭ slănină în gură. Acest „Antisemitism“ ne-a adus în urmă pedepse, dar eram multă-

miți de isprava ce am fost făcut. Încolo ar fi fost el cum ar fi fost, dar ne supăra mult porunca aspră, ce primiserăm chiar dela început, că nu e permis să umblăm „cu cămașa scosă afară”, adecă îmbrăcați românesce, cum ne-am pomenit de acasă. N-aveam încătrău, am fost prinși și ni-s-a vîrit cămașa în „poturi” cu forța și ni-s-a pus în vedere cea mai strajnică pedepsă, de cumva ne vor mai vedé cu cămeșile afară. Asemenea ne era strict interzis de a vorbi românesce; așa că mai mult tăceam printre conșcolari, decât să ne expunem la pedepse de închisóre și cu nuiaua. Abia după aceste măsuri draconice am venit noi copiii la cunoșcința și consciința naționalității noastre, pe care până aci nu o aveam. Astfel am trecut din clasă în clasă, învățând în primii doi ani destul de bine unguresce. Intrați în gimnasiu — tot în Orăștie — colegii mei m-aș pus ore-cum vătav al lor în cele ale învățaturii, că la drăcii erau vătavi cei mai slabi ștudenți. Totdeauna dimineța și după prânz, înainte de prelegeri, percurgeam lecțiile cu colegii mei. În clasa a două gimn. am fost chemat să dau instrucție privată unui băiat. Țineam cu el ore în toate zilele și la lună luam plată mare — 2 fl. 50 cr. — Din această plată am adunat o sumuliță și mi-am cumpărat un rînd de vestminte. Așa m-am îmbrăcat din sudórea mea. De aci încolo cât am stat în gimnasiu am câștigat cu instrucția privată atâta ca să mă îmbrac, ba îmi mai prisosia — prin cl. 7 și 8 gimn. — și pentru „cost”, adecă pentru o porțiune de supă și o bucățică de carne, ce cumpăram la amiaz. Acest „lux” puteam să mi-l permit, căci până aci destul trăisem 8 ani în Orăștie numai cu pâne, de cele mai multe-ori uscată, și câte odată cu ceva slănină și brînză, care și ea se muceșia, dacă sta 2—3 zile.

La anul 1882 am absolvat gimnasiul și am luat atestatul de maturitate cu calcul pur eminent. După încercări nesuccese de a primi vre-un stipendiú ca să mă înscriú la universitate, în Octobrie 1882 am luat drumul spre Sibiiú cu cererea în buzunar pentru a fi primit la teologie — dorință de mult nutrită de fie iertat tatăl meu. Nu voiú nici să măgulesc, nici să vatăm pe nici unul din stimații mei profesori din Seminar, dintre cari unii s-aú mutat la cele eterne; de aceea nu mă

extind asupra vieții din școlă. Amintesc însă, că o puternică furtună s-a produs în sufletul meu, și grozavă luptă sufletescă am avut în tot decursul anului I de teologie, și în parte și în al doilea an. De o parte învățăturile teologice, ce primiam în școlă dela profesori, de altă parte puțină credință, ce adusesem cu mine și care s-a întărit încâtva prin cetirea în „*Convorbiri literare*“ a teoriilor lui *V. Conta*, s-au luat în sufletul meu la luptă pe viață și moarte. Acastă luptă abia s-a terminat în anul al doilea, când am învățat dogmatica nu în mod dogmatic, ci raționând, dela fericitul *I. Popescu*. — Iar când îmi dam sémă de chemarea preotului, cum el are să fie model de morală, de ordine, de cinste și trezvie ș. a. și în acelaș timp vedeam „viața“ în — și afară de Seminar — furtună de indignare mă cuprindea și nu arare-orî mă treziam pachetând să fug din acea „Sodomă“ Gândul la tatăl meu însă mă reținea, căci el ar fi murit de supărare dacă aș fi fugit din Seminar. Îmi luam deci refugiul la studiū și la cetit.

În Iunie 1885 am absolvat teologia, în August m-a trimis tata — așa zicând cu sila — și am făcut examenul de calificățiune preoțesc. Am mai stat în Sibiiū până la Septembrie, scriind în cancelaria consistorială, și atunci m-a persuadat asesorul-referent *Mateiū Voileanū*, să primesc un post de învățător. M-a și trimis ca învățător provisor la școlă confesională din Sebeșul săsesc. Aci am fost primit de popor cu multă răceală și neîncredere, de inteligență nici cum, că era divisață în două tabere vrăjmașe; acastă divisiune era virită și între învățătorii, cari evitaū orî-ce ocașiune a-se întâlni cei de un partid cu cei din celalalt partid. Eū stam cuc între ei; nu m-am atașat la nici un partid, îmi vedeam de lucru și vorbiam și cu unii și cu alții. Am avut fericirea a-î vedé împăcați mai în urmă.

M-am apucat și am format un cor de bărbați, deocamdată cu scopul să cântăm în biserică. Am inrolat pe învățătorii, apoi meseriași și țeranii. Cu meseriașii n-am eșit la cale, nu veniaū regulat la probe, de aceea în urmă aū fost exchiși; țeranii însă veniaū la probe prin vînt, zăpadă, plóie, furtună, cu o regularitate, care m-a uimit. Instruam corul cântând cu vocea. Am răgușit. Mi-am procurat o violină, dar nu știam

cânta pe ea. Ziua învățam violină, seara cântam la probe și am dus-o așa departe, că nu mai trebuia să instruez cântând cu vocea, puteam și cu violina. Când am cântat în biserică la Paști, am avut satisfacția de a fi ascultați cu plăcere. Cătră finea anului școlar o deputație de țărani fruntași mă ruga să rămân și pe viitor învățător la ei. În acel an am pășit și pe terenul „literar“ publicând în „Telegraful Român“ la foiță „Povestea lui Pătru“, care a fost reprodusă în una din broșurile bibliotecii populare din Bucovina.

În toamna anului 1886 am fost ales învățător în Seliște, în același timp am fost chemat învățător la școala de fete a „Reuniunii femeilor române“ din Sibiiu. Am urmat invitații din urmă și m-am dus la Sibiiu, unde am funcționat ca învățător, iar dela 1888 și ca director la școala elementară de fete a „Reuniunii femeilor române“, iar în anul 1891 făcând în Budapesta examenul de calificare pentru școle civile, cu 1 Septembrie aceluiaș an am trecut la școala civilă de fete a „Asociațiunii“, care atunci și-a câștigat și dreptul de publicitate. La această școală am propus istoria și geografia, pentru cari luasem diploma, apoi și limba maghiară.

Dela o vreme vădând că-mi merge rău cu sănătatea, având un catar de plumări de mai mulți ani și suferind foarte des cu gâtul, cu finea anului școlar 1900/901 mi-am cerut pensionarea și cu 1 Septembrie 1901 am fost trecut la pensie, mutându-mă la Gelmar ca paroch.

În 1888 m-am căsătorit, din această căsătorie mi-s-au născut 6 copii, cari toți sunt în viață.

În primii ani, după ce m-am așezat în Sibiiu, am scris în „Telegraful Român“ studii pedagogice, critici, dări de seamă, etc. tot anonim. La 1893 am publicat în programa școlii civ. de fete disertația: „Poziția istoricului în planul de învățământ și metoda ei“. La anul 1894, în urma îndemnului primit dela Preacuvioșia Sa Dl archimandrit și vicariu arhiepiscopesc: Dr. Ilarion Pușcariu, am publicat cârticica: „Cunoscințe din constituția patriei“. La 1895 am intrat ca colaborator intern și secretar de redacție la „Enciclopedia Română“, unde am lucrat până la pensionarea mea, iar de aci încôce continuu ca cola-

borator extern. În anul 1899 am tipărit „*Istoria universală*“ și „*Geografia*“ pentru școle civile de fete traduse după A. Márki; dela anul 1898 încôce redactez calendarul „*Amicul Poporului*“ (ed. Krafft, Sibiiu). În anul 1901. și 1902 am scos împreună cu Dr. A. Schullerus „*Carte de cetire și gramatică maghiară pentru școle populare cu limba de propunere română*“ p. I și II; acum se află sub tipar: „*Manual pentru propunerea limbii maghiare*“, *) cu indigitări metodice pentru învățătorii la întrebuintzarea cărții de cetire p. I și II. Tot acum am arangiat sub tipar „*Conductor la învățarea limbii maghiare și române. — Kalauz a magyar és román nyelv megtanulására*“, ce va apare în curînd *).

Ce va mai fi, viitorul va aduce cu sine!

Discurs

rostit la încheerea solemnă a anului școlar 1900/1901, de
directorul școlei Dr. V. Bologa.

Exelenția Vóstră! Preastimate dle delegat! Onorat public!

Împrejurările noastre aduc cu sine credința, ce altcum e în genere susținută, că învățătorul e dator a folosi ori-ce ocașie solemnă în sinul poporului seú, pentru-ca să deștepte și să întărească în inima tinerimii acele sentimente și virtuți, cari sînt podóba unui individ în viața privată cât și publică. Pentru-că mână-n mână familia și școla acéstă țintă finală o urmăresc și numai întru-cât succede a și atinge acéstă țintă simțesc părintii dimpreună cu învățătorii o mulțămire în urma jertfelor și activității lor.

Din parte-mi ca să satisfac după putință acestei chemări, m-am decis să mă opresc de astădată la unele momente din istoria poporului român, resp. din tradiția poporului român, în cari momente sper eu a găsi pentru femeia română cele mai frumoșe exemple de virtuți înalte și abnegațiune. Și nu voiú face încunjur mare, ca să nu obosesc atențiunea dumneavóstră după lungul șir de producții din partea elevelor noastre. Voiú urma deci.

*) Ieșită deja de sub tipar.

Era în anul 1475, când Ștefan cel Mare, vestitul domn al Moldovei, raportase o învingere strălucită asupra ordelor turcesci la Răcova. Prima biruință asupra Semi-lunii în luptă fățișă — după cum spune cronicarul polon — despre care toți regii și împărații creștini ai Europei luaseră act cu bucurie.

Dar era de prevădut acum, că lui Ștefan cumplită răsunare i-se pregătesce din partea Sultanului, ceea-ce în adevăr un an mai târziu a și urmat pe câmpul dela Răsboieni, unde Ștefan în fața potopului covârșitor al Semi-lunii a trebuit se plece la pământ ascuțișul sabiei sale.

Rănit și îngândurat se întorce dela acest război în conacul familiei sale. Aici însă de astă-dată nu-l așteptă mângăere dulce, nu-l așteptă mâna tămăduitoare a mamei, ca să-i ștergă sudoarea feței... În locul acesteia îl întâmpină asprul cuvânt al mamei, dojana ei, care în Ștefan cel biruit nu recunoșce pe fiul său, ci încuie dinaintea lui porțile castelului și-i poruncește: dacă e fiul ei să întorcă la luptă, să învingă s-aă să móră pentru patrie.

Ștefan, fiul ascultător al mamei, așa face. Se întorce la luptă, adună oștirea sa și cu puteri îndoite atacă órdele musulmane, le risipește și alungă peste Dunăre.

Astfel povăța mamei înțelepte făcut-a în veci memorabilă lupta dela Răsboieni și a hotărît sórtea țerii spre bine.

Altă-dată era în anul 1517, când Neagoe-Basarab, cuviosul Domn al Munteniei, însoțit de patriarchul Constantinoplei, de patru metropoliți pe lângă alți mulți episcopi și egumeni din întregul resărit și încunjurat cu însuflețire de poporul său, sərbézá sfințirea monumentalei Mănăstiri dela Curtea-de-Argeș, acea operă măreță ca anticitate și ca arhitectură, despre care astăzi tótă lumea afirmă, că e fala României și admirația vécurilor.

Acest act sərbătoresc din istoria poporului român e de mare importanță din osebite puncte de vedere. De óre-ce pe când în sînul poporului român se sərbézá atari acte mărețe întru gloriificarea cultului său religios, pe atunci, în același an 1517, în apusul Europei se încinge acea luptă înfricoșată religioasă, ale cărei urmări aă fost — precum știm noi cu toți —

nesfârşite vărsări de sânge şi apoi închegarea unei credinţe nouă cunoscută în genere sub numele: reformaţiune.

Ce deosebire între spiritul aceluiaşi an 1517 dela Curtea-de-Argeş din răsărit şi dela Wittenberga din apus!...

Neagoe însă până a ajunge să termine mărêta operă, sleise puterile ţerii, sleise tótă vistieria ţerii. Şi pentru-ca să termine zidirea hotăresce dimpreună cu sfetnicii sei, să arunce biruri nouă asupra poporului. Atunci păşesce la mijloc soţia sa, Dómna Despina-Miliţa, se împotrivesce hotăriri lui Neagoe, să nu mai arunce biruri asupra poporului, ca să nu mai fie lacrimi în ţeră. Iar pentru-ca să termine zidirea ofere *giuvae-rele* sale, *preţioşele* sale, să le prefacă în bani!

Neagoe, covârşit de puterea morală a femeii, se plécă voinţei ei şi cu mijlôcele oferite de soţia sa termină mănăstirea cea mărétă, ér poporul e cruţat de biruri grele şi bucuria e la culme.

Éta un alt exemplū strălucit de *umanism* şi *abnegaţiune*.

Recunóscem, că şi în istoria altor popóre, începând dela Romanii, găsim exemple frumoşee de virtuţi alese din partea femeii. Dar un exemplu mai clasic de *patriotism adevêrat*, de *umanism* şi *abnegaţiune* ca la străbunele române amintite, rar se mai găsesce.

Femeia română póte fi mândră de străbunele sale!...

Am împrespêtat aceste lucruri din trecutul poporului român, pentru-că eú sînt de convingerea, că dela acest paladiu al „Asociaţiunii pentru cultura poporului român“, femeia română cu asemenea idei trebuie să se întórcă la căminul său, unde să le cultive cu stăruinţă ca să înfloréscă şi rodéscă în folosul neamului.

Cu acestea noi am fi terminat agendele acestui an şcolar. Înainte de a încheia însă aduc respectuoşa noastră mulţamită Exelenţiei Sale I. P. S. S. Dluí Archiepiscop şi Metropolit, pentru părintésca atenţie, ce dá instituţiunii noastre culturale întemeiată de fericii sei antecesorii: Archierei şi Metropoliţii ai poporului român. Urez mulţi ani Exelenţiei Sale!

Mulţumesc Preaonoratului Domn delegat al comitetului pentru binevoitória conducere a examenelor şi onoratului public pentru interesul ce pórtă „Asociaţiunii“, bunul nostru co-

mun, al căreia spor și succes ridică vaza și binele poporului român.

Datele școlare amănunțite sunt cuprinse în programa școlii, dimpreună cu înștiințarea recerută pentru anul viitor școlar, în care privință se vor înprospera încă peste vară cele de lipsă în publicistica română, pentru orientarea publicului nostru.

Declar anul școlar încheiat.

Discurs

*rostit la încheierea solemnă a an. școl. 1900/1901, de delegatul
Onoratului Comitet al Asociațiunii: Dl N. Togan.*

*Exelenția Văstră, I. P. Sfințite Domnule Archiepiscop și Metropolit!
Onorat corp didactic! Iubite eleve!*

De 15 ani, de când funcționează această școală civilă de fete cu internat, întemeiată și susținută cu mari jertfe materiale de Asociațiunea noastră pentru literatura română și cultura poporului român, și dedicată creșterii femeii române în spirit potrivit firii nămului nostru, ne-am obicinuit cu toții câți știm prețui binefacerile acestei școle, să privim examenele dela încheierea anului școlar drept adevărate sărbători culturale. Interesul publicului nostru n-a încetat a se manifesta la aceste ocazii în mod vădit, dovadă este și festivitatea școlară de azi.

Dar interesul acesta este de sigur și motivat, căci această școală ne crește tinerele odrasle, cari au să formeze în viața nămului nostru partea cea mai bună, cea mai alasă, cimentul păturii culte a nămului. Că a avut parte această școală și de bârfitori și poate că va avea și pe viitor, această împrejurare n-are să ne oprască în calea apucată, când știm, că ea deja până acum în scurta ei existență de 15 ani a împlinit o înaltă misiune culturală-națională în mijlocul nămului nostru. Abstragând dela faptul cunoscut, că „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ prin întemeierea școlii sale civile de fete cu internat, a dat impuls la deschiderea altor școle cu asemenea menire în centrele mai însemnate ro-

mănesci, școala acésta singură a dat némului nostru în cei 15 ani ai existenței sale un număr frumos de femei crescute în spiritul și tradițiile poporului român, căci 230 este numai numărul elevelor absolvente ale acestei școle, sau al celor-ce au terminat aici a IV-a clasă civilă. Și aceste eleve se găesc astăzi împrăștiate în toate ținuturile locuite de Români, cultivând și propagând mai departe în cercuri largi principiile sănătoase, ce aici și-le-au însușit. Că acesta este un succes pe terenul cultural-național al poporului nostru, nimenea nu va pute tăgădui.

Tocmai de aceea nutresc credința, că interesul publicului nostru cult nu va înceta nici pe viitor față cu acest institut, ci din contră se va potența, privind cu toții această școală cu internat de aceea ce este, de un mărgăritar scump în șirul institutelor noastre publice de învățămînt, despre ce ne-a convins și seria examenelor acum de 4 zile de-a-rîndul, zilele secerișului unei munci intensive de un an școlar. Că va fi așa, în această credință mă întăresc și momentele solemne de față și în deosebi înalta prezență a Exelenției Vóstre, cu care v-ați îndurat a ridica și de astă-dată nimbul festivității noastre școlare de azi. Pentru această înaltă atențiune deobligătoare, în calitatea mea oficială de reprezentant al comitetului „Asociațiunii“, îmi țin de datorie a aduce Exelenției Vóstre profundă mulțămîntă. Mulțamesc și onoratului public pentru viul interes față cu nisuințele culturale ale acestui prețios institut și onoratului corp didactic pentru devotamentul și abnegațiunea, cu care a căutat să-și facă datoria și în anul școlar, ce azi îl încheem. Iar d-vóstră, iubitelor eleve, căutați ca în toate împrejurările vieții să valorăți prețioasele învățături, ce vi-le-ați însușit aici, ca astfel acest institut să pótă privi la d-vóstră totdeauna cu mândrie.

Așa să fie!

Știri școlare.

1. Personalul școlii și al internatului.

A. Personalul școlii.

1. Directorul:

Dr. Vasile Bologa, învățător ordinar și director definitiv, a propus limba română în clasa III—IV civ. și în cursul compl., (8 ore pe sept.). Aniș de funcțiune: 14.

2. Învățătorii:

Eugenia Moga n. Trifă, învățătoare ordinară definitivă, a propus aritmetica în clasa I—III, chimia și economia de casă în clasa III, geometria, fizica și igiena în clasa IV, și istoria naturală în clasa I și II. (21 ore pe sept.). Aniș de funcțiune: 13.

Eugenia Iovescă, învățătoare ordinară definitivă, a propus limba maghiară în clasa III—IV, limba germană în clasa II—IV, aritmetica în clasa IV, desenul în clasa III și gimnastica în clasa I—IV. (21 ore pe sept.). Aniș de funcțiune: 7.

Victor Păcală, învățător ordinar provisor, a propus geografia în clasa I—IV, istoria universală în clasa II și III, istoria Ungariei în clasa IV, limba română în clasa I și II și limba germană în clasa I. (22 ore pe sept.). Aniș de funcțiune: 1.

Maria Muciu-Urechia, învățătoare auxiliară, a propus limba maghiară în clasa I și II, desenul în clasa I

și II și caligrafia în clasa I—III. (15 ore pe sept.).
Anii de funcțiune: 1.

Maria Pop, învățătoare auxiliară, a propus lucru de mână în clasa I—IV și desemnul în clasa IV. (12 ore pe sept.). Anii de funcțiune: 1.

3. Catecheții:

Mateiū Voileanū, asesor consistorial în Sibiiū, a propus religiunea elevelor gr.-or. din tóte clasele.

Nicolae Togan, administrator protopopesc gr. cat. în Sibiiū, a propus religiunea elevelor gr. cat. din tóte clasele.

4. Instructorii:

Timoteiū Popovici, profesor seminarial de musică, a propus musica vocală în clasa I—IV, (5 ore pe sept.), din 1 Sept. până în 1 Nov. 1901, când din cauză de morb, a fost înlocuit prin domnișóra:

Elena Cunțan, absolventă a academieii de musică din Berlin.

Iulius Schaeffer, absolvent al conservatorului de musică din Lipsca și compositor, a instruat în forte-piano 10 eleve.

Sabina Brote, a instruat în forte-piano 14 eleve.

Selma Mokesch, absolventă a institutului „Musik-schulen-Kaiser“ din Viena, a instruat în forte-piano 12 eleve.

Olivia Bardoși, absolventă a școlei superioare pentru profesóre de musică din Augsburg, a instruat în forte-piano 5 eleve.

Elsa de Heldenberg, absolventă a conservatorului de musică din Viena, a instruat în violină 4 eleve.

Elena Petrașcu, directoarea internatului, a propus limba franceză, ca studiu facultativ, elevelor din toate clasele.

B. Personalul internatului.

- a) Directorul școlii este tot odată și al internatului.
- b) Directoarea internatului: *Elena Petrașcu*.
- c) Medic de casă: *Dr. I. Beu*.
- d) Ajutore: o guvernantă și două bone.

2. Materialul de învățămînt propus în anul școlar 1901/1902.

a) În cursurile ordinare.

Materialul de învățămînt s-a propus conform prescrierilor planului de învățămînt, aprobat de Comitetul central al Asociațiunii și de Ministerul de culte și instrucțiune publică, sub Nr. 66078—1900.

La instrucția din limba franceză ca obiect facultativ, au participat 42 eleve, fie-care clasă cu câte 2 ore pe săptămână.

La instrucția în pianoforte au participat 41.

Din limba maghiară, germană și franceză s-au ținut neîntrerupt conversații cu elevele interne, sub conducerea directorului, a învățătoarelor și a guvernantei.

Superiorul clasei I. a fost *Maria Muciu-Urechia*.

„ „ II. „ „ *Eugenia Moga*.

„ „ III. „ „ *Victor Păcală*.

„ „ IV. „ „ *Eugenia Iovescu*.

b) În cursul complementar.

În cursul complementar fiind înscrise în acest an numai 4 eleve (vezi pag. 31), s-a propus limba română și obiecte facultative, anume:

1. *Istoria literaturii române* (Manual de *E. Hodoș*), prin *Dr. V. Bolboga*, directorul școlii.

2. *Limba francesă, bucătăria practică cu spălatul rufelor și îngrijirea odăilor*, prin d-șóra *Elena Petrașcu*, directóra internatului școléi civile de fete a Asociațiunii.

3. *Pictura*, prin d-șóra *Laura Vlad*, profesóră de pictură.

4. *Musica instrumentală* (fpiano), prin dl *Iulius Schaeffer*, profesor de musică și compositor și d-șoara *Sabina Brote* profesóră de musică.

Pentru anul viitor școlar se va susține acest curs în senzul statutului școléi, numai dacă se va anunța un număr corespunđător de eleve. (Veđi: Inștiințare pentru anul viitor pag. 40).

3. Consemnarea manualelor de învățămînt folosite în 1901/2 la școla civilă de fete a Asociațiunii.

Clasa I. civilă.

1. Istoria biblică pentru școléle mediî inferióre și școléle civile, de Dr. Ilarion Pușcariu, Sibiiu, 1893. (Pentru elevele gr.-or. în cl. I și II civ.)
2. Catechismul religiunii creștine pentru clasele gimnasiale inferióre, de Dr. Isidor Marcu, Blaș, 1894. (Pentru elevele gr.-cat. în cl I și II civ.)
3. Carte de cetire română, pentru gimnasiî, școlé reale, etc. de Ioan Popea, edit. N. I. Ciurcu, ediția a III-a, 1890, Brașov. (1890 Nr. 18.145.)¹⁾
4. Gramatica română pentru învățămîntul secundar. Partea I. de Ioan Petran, edit. Tipografia diecesană, Arad, 1896. (1896. Nr. 66.150 și 1896. Nr. 73.688.)
5. Magyar olvasókönyv polg. és felsőbb leányiskolák I oszt. számára, de Torkos László, edit. Eggenberger-féle könyvkereskedés, Budapest 1891. (1891. Nr. 36.230.)
6. Deutsches Lesebuch für Volks- und Bürgerschulen, II. Th. de Georg Jauss, edit. Dobrowsky & Franke, ediț. III. Budapest, 1888. (20 Dec., 1888. Nr. 17.358.)

¹⁾ In parantez se indică Nrul aprobării ministeriale.

7. Aritmetica în usul școllelor primare. Partea III. de Domeșiu Dogariu, edit. H. Zeidner, Brașov, 1882. (1887 Nr. 16.524.)
8. Rendszeres földrajzi Átlász, középtanodák, tanit. képezd., polg. iskolák használatára, de Kozma Gyula, edit. Dobrowsky & Franke, Budapest, 1890. (1890. Nr. 17.469.)
9. Geografie pentru școle civile și superioare de fete, de Al. Márki, trad. în românește de I. Popovici (Orig. aprob. sub Nr. 1240—1898.)

Clasa II civilă.

1. Carte de cetire română, pentru gimnasiu, școle reale, etc. de Ioan Popea, edit. N. I. Ciurcu, ediția III-a Brașov, 1890. (Nr. 18.145—1890.)
2. Gramatica română pentru învățămîntul secundar. Partea I. de Ioan Petran, edit. Tipografia diecesenă, Arad, 1896. (1896. Nr. 66.150 și 1896 Nr. 73.688)
3. Magyar olvasókönyv polg. és felsőbb leányiskolák I oszt. számára, de Torkos László, edit. Eggenberger-féle könyvkereskedés. Budapest. (1891. Nr. 36.230.)
4. Deutsches Lesebuch für Volks- und Bürgerschulen, III. Th. de Georg Jauss, edit. Dobrowsky & Franke, edit. VI. Budapest, 1888. (20 Dec. 1888 Nr. 17.358.)
5. Manual de gramatică germană, pentru gimnasiu, școle reale, etc. de S. Nestor și N. Popescu, edit. Tipografia seminarială, Blaș, edit. III. 1896. (1897 Nr. 171 Pres.)
6. Istoria universală pentru școle civile și superioare de fete, de Al. Márki, trad. în românește de I. Popovici. (26 Febr. 1902. Nr. 4566—1901.)
7. Rendszeres földrajzi Átlász, középtanodák, tanit. képezd., polg. iskolák használatára de Kozma Gyula, edit. Dobrowsky & Franke, Budapest, 1890. (1890 Nr. 17.469.)
8. Geografie pentru școle civile și superioare de fete, de Al. Márki, trad. în românește de I. Popovici. (Orig. aprob. sub Nr. 1240—1898.)

9. Elemente de istoria naturală, pentru școlile populare (Curs I și II), de Dr. Daniil P. Barcianu, edit. Tipografia arhidieceșană, Sibiiu, 1881 și 1883. (23 Iunie 1887 Nr. 16.524.)
10. Aritmetica în usul școlilor primare. Partea a III-a de Dometiu Dogariu, edit. H. Zeidner, Brașov, 1882. (1887. Nr. 16.524.)

Clasa III civilă.

1. Confesiunea ortodoxă a bisericeii catolice (sobornicesci) și apostolice a răsăritului, de Dr. Barbu Constantinescu, Sibiiu, 1877. (Pentru elevele gr. or. în cl. III. și IV. civ.)
2. Istoria biblică a Testamentului vechiu și nou de Gavrilă Popu, ediț. III, Blaș, 1887. (Pentru elevele gr. cat. în cl. III și IV civ.)
3. Carte de cetire pentru clasa III. gimn. reală și pentru școlile superioare de fete, de Virgil Onițiu, edit. Nic. I. Ciurcu, Brașov, 1893. (19 Maiu 1894 Nr. 16.247.)
4. Carte de cetire maghiară, pentru școlile secundare, preparandi. Partea III, de Dr. I. Crișan și Nicolau Putnoky, editura Tipografieii arhidieceșane, Sibiiu, 1885.
5. Gramatica limbei maghiare, de Dr. I. Crișan și N. Putnoky, edit. Tipografia arhidieceșană. Sibiiu, 1885.
6. Deutsches Lesebuch für Volks- und Bürgerschulen. IV. Th. de Georg Jauss, edit. Dobrowsky & Franke, Budapest, 1888. (20 Dec., 1888. Nr. 17.358.)
7. Manual de gramatică germană, pentru gimnasiu, școle reale, etc., de S. Nestor și N. Popescu, edit. Tipogr. seminarială, Blaș, ediț. III. 1896. (1897. Nr. 171 Pres.)
8. Istoria universală pentru școle civile și superioare de fete, de Al. Márki, trad. în românește de I. Popovic. (26 Febr. 1902, Nr. 4566—1901.)
9. Rendszeres földrajzi Átlász, középtanodák, tanit. képezd., polg. iskolák használatára, de

Kozma Gyula, edit. Dobrowsky & Franke, Budapest, 1890. (1890. Nr. 17.469.)

10. Geografia pentru școle civile și superioare de fete, de Al. Márki, trad. în românește de I. Popovici. (Orig. aprob. sub Nr. 1240—1898.)
11. Aritmetica pentru anii din urmă ai școlii primare, de Ioan Dariu. edit. H. Zeidner, Brașov, 1881. (24 Iunie, 1887. Nr. 16.524.)
12. Chemia elementară, anorganică și organică pentru gimnaziu, școle civile, etc. prelucrată după Dr. V. Hankó și Dr. H. Szterényi (1892. Nr. 19.485), de Arseniū Vlaicū, edit. N. I. Ciurcu. Brașov, 1890.

Clasa IV. civilă.

1. Carte de cetire română, pentru clasa IV. gimnazială și pentru școlile superioare de fete, de Virgil Onițiu, Brașov, N. I. Ciurcu, 1895. (Manual ajutător.)
2. Carte de cetire maghiară cu introducere în sintaxa limbei maghiare. Partea II. de Dr. I. Crișan și Nicolaū Putnoký, edit. Tipografia archidieceșană, Sibiiū, 1886. (24 Iun. 1887. Nr. 16.524.)
3. Gramatica limbei maghiare, de Dr. I. Crișan și N. Putnoký, edit. Tipografia archidieceșană, Sibiiū, 1885.
4. Deutsches Lesebuch für Volks- und Bürgerschulen, IV. Th. de Georg Jaus, edit. Dobrowsky & Franke, Budapest, 1888. (20 Decembrie 1888. Nr. 17.358.)
5. Manual de gramatică germană, pentru gimnaziu, școle reale, etc., de S. Nestor și N. Popescu, edit. Tipografia seminarială, Blaș, ediț. III, 1896 (1897. Nr. 171 Pres.)
6. Istoria Ungariei pentru clasele secundare inferioare, școle civile, etc., de Ludwig Mangold, în românește de Vasilie Goldiș, edit. N. I. Ciurcu, Brașov, 1890.
7. Cunoscințe din constituția patriei și din drepturile și datorințele cetățenesci, pentru școlile populare, de Ioan Popovici, Sibiiū, Tipografia archidieceșană, 1894. (Manual ajutător.)

8. Aritmetica pentru anii din urmă a școlii primare de Ioan Dariu, edit. H. Zeidner, Brașov, 1881. (24 Iunie, 1887. Nr. 16.524.)
9. Curs elementar de Geometria practică, de D. Mirescu, edit. Tipografia Academiei Române, ediț. II, București, 1885. (5 Iulie, 1888, Nr. 21.307.) (Manual ajutător.)
10. Fisica pentru școlile populare, de Dionisiu Făgărășan, edit. H. Zeidner, Brașov, 1888. (Manual ajutător.)
11. Higiena poporală, de Dr. G. Vuia, edit. I. Hande, Arad, 1884. (5 Iulie, 1888. Nr. 21.307.)

4. Conspectul elevilor inmatriculate în an. școlar 1901/1902.

Nr. c.	Numele elevei	Locul nașcerii	Comitatul
	<i>Clasa I.</i>		
1	Maria Alexandru	Ilimbav	Sibiiu
2	Leontina Baciü	Sola	Tîrnava mare
3	Florica Bonts	Arad	Arad
4	Mărioara Călian	Comarnic	România
5	Victoria Dunca	Țințari	Brașov
6	Maria German	Aciliu	Sibiiu
7	Victoria Henteș	Ocna-Sibiiului	Alba infer.
8	Maria Iancu	Mohu	Sibiiu
9	Maria Giurca	Colun	Făgăraș
10	Letiția Leșnican	Dobra	Hunedóra
11	Maria Mera	Sibiiu	Sibiiu
12	Olivia Mihuț	Săcărîmb	Hunedóra
13	Ecaterina Nechiforescu	Brăila	România
14	Georgina Poruțiu	Cianul deșert	Turda-Arieș
15	Alexandrina Pușcariu	București	România
16	Paraschiva Simian	Seliște	Sibiiu
17	Maria Sin	Lisa	Făgăraș
18	Ana Sîrbu	Sibiiu	Sibiiu
19	Elena Stoenescu*)	Balota	România
20	Maria Tanase	Ludoșul mare	Sibiiu

*) A repășit.

N.º	Numele elevului	Locul naşterii	Comitatul
<i>Clasa II.</i>			
1	Maria Balteş*)	Sibiiu	Sibiiu
2	Elena Bocan	Criscior	Hunedóra
3	Veturia Boia	Bandul de Câmpie	Murêş-Turda
4	Paraschiva Ciocan	Glimbóca	Sibiiu
5	Elisaveta Craşovan	Babşa	Caraş-Severin
6	Laura Furdui	Câmpeni	Turda-Arieş
7	Eugenia Lăpădat	Berlişte	Caraş-Severin
8	Maria Manta	Gura-Riului	Sibiiu
9	Zoe Mărăcine	Slatina	România
10	Sabina Popu	Morlaca	Cluj
11	Maria Reou	Ludoşul mare	Sibiiu
12	Lucreţia Rusu	Năsăud	Bistriţa-Năsăud
13	Silvia Sîrbu	Socodor	Arad
14	Florica P. Suciú	Sibiiu	Sibiiu
15	Iacobina Stefanescu	Slatina	România
16	Emilia Vessa	Corbeni	"
17	Elisaveta Vlad	Reşinari	Sibiiu
<i>Clasa III.</i>			
1	Emilia Avramescu	Făget	Caraş-Severin
2	Silvia Balteş	Sibiiu	Sibiiu
3	Elvira P. Bărcian	Orăştie	Hunedóra
4	Victoria Bozdoc	Veştem	Sibiiu
5	Sempronia Bredicean	Lugoş	Caraş-Severin
6	Otilia Câmpian	Elisabetopol	Tirnavă-mică
7	Constanţa Chirilă	Şilindia	Arad
8	Elena Cloaje	Boiţa	Sibiiu
9	Victoria Cornean	Apadia	Caraş-Severin
10	Livia Craşovan	Belinţ	Timiş
11	Maria Fl. Crişan	Seleuş-Cighirel	Arad
12	Silvia Deac	Săcărîmb	Hunedóra
13	Olga Dragomir	Zălaú	Sălagiu
14	Valeria Foica	Sibiiu	Sibiiu
15	Maria Henteş	Ocna-Sibiiului	"
16	Letiţia Imbăruş	Sibiiu	"
17	Elisaveta Ioanovic	Orşova	Caraş-Severin
18	Xenia Mărcuş	Giula	Bichiş
19	Margareta Mărginean	Borşa	Maramurêş

*) A repăşit.

Nr. c.	Numele elevuî	Locul nasterii	Comitatul
20	Leontina Moga	Apahida	Cluj
21	Elena Muntean	Deva	Hunedóra
22	Aurora Oancea	Beiuş-Lazuri	Bihor
23	Aurora Popovici	Lugoş	Caraş-Severin
24	Veronica Purdean	Gârboû	Solnoc-Dobâca
25	Aurelia Şerban	Sântohalma	Hunedóra
26	Maria Sirbu	Bucuresci	România
27	Elena Stroia	Sibiiu	Sibiiu
28	Octavia Stroia	Gusu	Alba infer.
29	Gabriela Tomuţa	Baia de Criş	Hunedóra
<i>Clasa IV.</i>			
1	Ana Arseniu	Gura-Riului	Sibiiu
2	Victoria Blaga	Mercurea	"
3	Lucia Dan	Făgăraş	Făgăraş
4	Veturia Foica	Sibiiu	Sibiiu
5	Vera Lemeny	Selişte	"
6	Livia Linţu	Caransebeş	Caraş-Severin
7	Maria Măcelariu	Gura-Riului	Sibiiu
8	Hortensia Medean	Sebeşul săs.	"
9	Iulia Mihalyi	Sighetul Marmatiei	Maramureş
10	Maria Mineiu	Stena	Tirnavă mare
11	Olimpia Moisil	Năsăud	Bistriţa-Năsăud
12	Mărioara Muntean	Gura-Riului	Sibiiu
13	Elisaveta Moga	Sebeşul săs.	"
14	Maria Negrilă	Sibiiu	"
15	Elena Nicolaevice	Reşiţa	Caraş-Severin
16	Cornelia Popa-Radu	Sibiiu	Sibiiu
17	Valeria Pop	"	"
18	Maria Puşcariu	Bucuresci	România
19	Laura Seni	Monor	Bistriţa-Năsăud
20	Elena Scridon	Năsăud	" "
21	Maria Scridon	"	"
22	Ana Todea	Reghinul săs.	Murêş-Turda
23	Silvia Togan	Sibiiu	Sibiiu
24	Maria Troncă	Ludoşul mare	"
25	Terenţia Ungurean	Curtacher	Arad
<i>Cursul complementar:</i>			
1	Letiţia Micu	Făgăraş	Făgăraş
2	Lucreţia Nechiforescu	Brăila	România

Nr.	Numele elevei	Locul nașterii	Comitatul
3	Aurelia Popovici	Silha	Caraș-Severin
4	Irina Popovits	Chitighaz	Bichiș
<i>Conspectul elevelor din internat:</i>			
1	Emilia Avramescu	Făget	Caraș-Severin
2	Florica Bonts	Arad	Arad
3	Victoria Bozdoc	Veștem	Sibiiu
4	Sempronia Bredicean	Lugoș	Caraș-Severin
5	Mărioara Călian	Comarnic	România
6	Otilia Câmpian	Elisabetopol	Tirnava mică
7	Constanța Chirilă	Șilindia	Arad
8	Victoria Cornean	Apadia	Caraș-Severin
9	Elisaveta Crașovan	Babșa	Caraș-Severin
10	Livia Crașovan	Belinț	Timiș
11	Maria Fl. Crișan	Seleuș-Cighirel	Arad
12	Silvia Deac	Săcărimb	Hunedóra
13	Olga Dragomir	Zălaú	Sălagiú
14	Laura Furdui	Câmpeni	Turda-Arieș
15	Elisaveta Ioanovici	Orșova	Caraș-Severin
16	Eugenia Lăpădat	Berliște	"Hunedóra"
17	Letiția Leșnican	Dobra	"Hunedóra"
18	Livia Lințu	Caransebeș	Caraș-Severin
19	Maria Manta	Gura Riului	Sibiiu
20	Maria Măcelariu	"	"
21	Zoe Mărăcine	Șlatina	România
22	Xenia Mărcuș	Giula	Bichiș
23	Margareta Mărginean	Borșa	Maramureș
24	Hortensia Medean	Sebeșul săs.	Sibiiu
25	Letiția Micu	Făgăraș	Făgăraș
26	Iulia Mihalyi	Sighetul Marmației	Maramureș
27	Leontina Moga	Apahida	Cluj
28	Olimpia Moisil	Năsăud	Bistrița-Năsăud
29	Mărioara Muntean	Gura-Riului	Sibiiu
30	Ecaterina Nechiforescu	Brăila	România
31	Lucreția Nechiforescu	"	"
32	Elena Nicolaevici	Reșița	Caraș-Severin
33	Aurora Oancea	Beiuș-Lazuri	Bihor
34	Paraschiva Oancea	Brăzoil	România

Nr. c.	Numele elevei	Locul nașterii	Comitatul
35	Elena Patița *)	Alba-Iulia	Alba infer.
36	Sabina Popû	Morlaca	Cluj
37	Aurora Popovicî	Lugoș	Caraș-Severin
38	Aurelia Popovicî	Silha	" "
39	Irina Popovits	Chitighaz	" Bichiș "
40	Georgina Poruțiu	Cianul deșert	Turda-Arieș
41	Veronica Purdean	Gârboû	Solnoc-Dobâca
42	<i>Elena Pușcariû</i>	Bucurescî	România
43	Alexandrina Pușcariû	"	"
44	Maria Pușcariû	"	"
45	<i>Elvira Răuț</i>	Rîmnicu Vlcei	"
46	Lucreția Rusu	Năsăud	Bistrița-Năsăud
47	Maria Scridon	"	" "
48	Elena Scridon	"	" "
49	Laura Seni	Monor	" "
50	Paraschiva Simian	Seliște	" Sibiiu "
51	Elena Stoenescu**)	Balota	România
52	Florica P. Suciû	Slatina	"
53	Aurelia Șerban	Sântohalma	Hunedóra
54	Ana Todea	Reghinul săs.	Murêș-Turda
55	Gabriela Tomuța	Baia de Criș	Hunedóra
56	Terenția Ungurean	Curtacher	Arad
57	Emilia Vessa	Socodor	"

Nota. Elevele, al căror nume s-a tipărit cu litere cursive, au frecventat școala elementară a „Reuniunii femeilor române“ din Sibiiu.

*) A frecventat cursul pentru lucru de mână din Sibiiu.

**) A repășit.

I. Date statistice după clase

despre elevele înmatriculate la școla civilă de fete a Asociațiunii pro 1901/1902.

Clasa	Numărul elevelor					Elevele după confesiune		Elevele după naționalitate		Elevele interne și externe		Ocupațiunea părinților													Observare
	înmatriculate	ordinare	privatiste	s-au supus exam. la finea anului	s-au reșăsit în de-cursul anului	gr. orientale	gr. catolice	Române	interne	externe	proprietari și a-rendași	aplicați la pro-ducte brute	industriasi de sine stătători	comerc. de sine stătători	funcționari publici de stat	funcționari privați	preoți	profesori, învățați, medici, avocați, ingineri	soldați	aplicați în serviciu	privatieri, (pensio-nari), capitaliști	Suma			
I.	20	20	—	19	1	18	2	20	8	12	5	—	1	2	3	4	2	1	—	1	1	1	20		
II.	17	17	—	16	1	14	3	17	9	8	4	1	1	—	1	5	—	3	1	—	—	17			
III.	29	29	—	29	—	23	6	29	19	10	5	1	1	5	2	8	1	3	1	1	1	29			
IV.	25	25	—	25	—	17	8	25	13	12	3	—	1	2	1	6	5	4	—	—	—	25			
Cursul compl.	4	—	4	3	1	3	1	4	4	—	—	—	1	—	—	1	—	2	—	—	—	4			
Suma	95	91	4	92	3	75	20	95	53	42	17	1	2	5	7	24	8	13	2	2	5	95			

5. **Mijloce de învățămînt.**A. **Biblioteca corpului didactic.**I. **Cărți.**a) **Dăruite:**

1. Dim. A. Sturdza și C. Colescu-Vartic, Acte și Documente relative la istoria renașterii României. București, 1900. 3 tom.
2. I. cav. de Pușcariu, Ugrinus 1291. București, 1901.
3. Grig. Crețu, Lexicon slavo-rom. București, 1900.
4. Sim. Fl. Marian, Sărbătorile la Români. București, 1901.
5. Analele Academiei române, seria II. tom. 22, secția științifică. București, 1900.
6. Analele Academiei române, seria II. tom. 22, secția istorică. București, 1900.
7. Analele Academiei române, seria II. tom. 23 secț. administr. București, 1901.
8. Magyarország erdélyrészi szász pörnök lenhímezései. Sibiiü. 1896. Don. de comit. Sibiiuluí.
9. Dr. I. Mihályi, Diplome Maramurésene. M.-Sziget, 1900. Don. de autor.
10. Dr. A. Schullerus și I. Popovicí, Carte de cetire și gramatică maghiară. Sibiiü, 1902. Partea 1-a și 2-a. Donată de editor.
11. Dr. A. Schullerus și I. Popovicí, Manual pentru propunerea limbii maghiare. Sibiiü, 1902. Don. de editor.
12. Dr. H. Sztérényi, Álattan polgári iskolák számára. Bpest, 1902. Don. de editor.
13. Dr. H. Sztérényi, Növénytan polgári iskolák számára. Bpest, 1902. Don. de editor.
14. Imre Schulz, Földrajz polg. iskolák számára. Pozsony, 1902. Don. de editor.
15. G. Chelariü, Curs elementar de Botanică și Zoologie. Brașov, 1901. Don. de autor.
16. T. Popovicí, Cântece de școlă. Sibiiü, 1901. Don. de autor.
17. I. F. Negruțiü, Manual de stilistică. Sibiiü, 1901. Don. de autor.

Dăruite de Academia română.

18. Enciclopedia română, fasc. 24—27. Sibii, 1901/2.
Don. de red.
19. Dr. Močnik F., Számstan a középiskolák számára.
Bpest, 1900. Don. de editor.

β) Cumpărate:

20. N. Iorga, Istoria liter. române. București, 1901 vol. 2.
21. I. Petran, Gramatica română. Arad, 1896.
22. E. Hodoș, Manual de limba română. Caransebeș, 1901.
23. Sorcovă, Clipe de repaus. Brașov, 1901.
24. N. Rădulescu-Niger, Rom. căsniciei, București, 1898.
25. L. Dauș, Străbuni. București, 1900.
26. Dr. A. Bunea, Vechile episcopii românesce. Blaș, 1902.
27. Sarolta Geöcze, Az akarat nevelése. Bpest, 1902.
28. Dr. I. Gööz, Magyar nemzeti irodalomismertető. Buda-
pest, 1902.
29. Dr. O. Weszely, Írásbeli dolgozatok pszichológiája.
Bpest, 1902.
30. F. Achenbach, Präparationen zur Behandlung deutscher
Gedichte. Cöthen, 1899.
31. Petöfi összes költeményei.
32. Kisfaludy S. költeményei.
33. Shakespeare remekei. (Tomul I).
34. Molière remekei. (Tomul I).
35. Tóth Kálmán költeményei.
36. V. Ranta-Buticescu, Novele, v. I., Gherla 1902.

} Editura
Lampel R.

II. Reviste și ziare.

α) dăruite de redacțiunii:

1. „Familia“, Oradea-mare, red. Iosif Vulcan.
2. „Telegraful Român“ Sibii.
3. „Tribuna“, Sibii.
4. „Vulturul“, Oradea-mare.
5. „Transilvania“, Sibii.

β) cumpărate:

6. „Literatura și arta română“, București.
7. „Pädagogische Studien“, Dresden.
8. „Magyar Paedagogia“, Budapest.

B. Biblioteca elevilor.

1. „Basme“, adunate de frații Grimm, traduse în românește, Bucuresci, 1901.
 2. „România pitoréscă“, de A. Vlahuța, Bucuresci, 1901.
 3. „Din țera Basarabilor“, de G. Coșbuc, (Bibl. societ. „Steaua“) Bucuresci, 1901.
 4. „Folósele învățaturii“, de P. Dulfu, (Bibl. soc. „Steaua“), Bucuresci, 1902.
 5. „Școlarul declamator“, de Nicu Stejărel, Arad, 1902.
- Direcțiunea împlinesce o plăcută datorie, aducând cele mai vii mulțămiri tuturor p. t. binefăcătorii, onorabilelor societăți și redacțiunii, cari au binevoit a contribui la înmulțirea mijlócelor de învățămînt pentru școla noastră.

6. Din cronica școlei și a internatului.

Anul școlar s-a început în 1 Septembrie 1901, st. n.

În decursul anului școla a fost vizitată de D-l *Iosif St. Șuluțu*, vice-președintele Asociațiunii, ca delegat al comitetului și de D-l Dr. *Vértesy Gyula*, inspector regesc de școle din comitatul Sibiiului.

Agendele curente școlare, didactice și administrative ale institutului, s-au pertractat în 12 conferențe.

Starea sanitară a elevilor, în general vorbind, a fost mulțămitoare. În privința acésta se observă cele mai stricte îngrijiri, conform dispozițiilor medicului de casă. Elevele fac adese-ori preumblări și gimnastică corespunzătoare. Iarna patineză și urmăză școla de dans în edificiul propriu al internatului.

În postul Paștilor toate elevele s-au mărturisit și cuminecat prin cateheții și parochiile respectivii ai ambelor confes. române.

Excursiuni școlare, sub conducerea corpului profesoral, s-au făcut în 1 Octobree, 1901 și în 3 Iuniu, 1902. Clasele superioare au cercetat diferite muzee din Sibiiu.

Festivități solemne, la cari au participat elevele institutului, au fost:

Serbarea onomasticeii *Maiestății Sale, Impăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I.* la 4 Octobree 1901.

Serbarea școlară din 19 Novembre 1901, în memoria fericitei *Impărătese și Regine Elisabeta.*

7. Examenele.

Examenele de primire s-au ținut în 4 Septembrie 1901.

Examenele publice dela finea anului școlar se vor ținé din 23—26 Iunie st. n. după următorul program:

Luni în 23 Iunie.

a) înainte de amézî:

dela 8—10 óre Religiunea cu elevele din tóte clasele civile.

„ 10—11 „ Limba francesă, clasa III și IV.

b) după amézî:

dela 3—5 $\frac{1}{2}$ óre Clasa I civilă, din studiile: Limba română, Aritmetica și Limba maghiară.

Marți în 24 Iunie.

a) înainte de amézî:

dela 8—11 óre Clasa III civilă, din studiile: Limba română, Istoria universală, Limba maghiară, Aritmetica și Limba germană.

b) după amézî:

dela 3—5 $\frac{1}{2}$ óre Clasa II civilă, din studiile: Istoria universală, Istoria naturală, Limba maghiară și Geografia.

Mercuri în 25 Iunie.

a) înainte de amézî:

dela 8—11 óre Clasa IV civilă, din studiile: Limba română, Aritmetica, Geografia, Limba maghiară, Istoria patriei și Fisica.

Joi în 26 Iunie.

a) înainte de amézî:

dela 9—11 óre Musica instrumentală și vocală. Declamațiunî. Incheerea solemnă a anului școlar și distribuirea atestatelor.

Lucrurile de mână, de caligrafie și desemn, sunt expuse în decursul examenelor într-una din salele institutului.

Óspeții sunt bineveniți!

8. Înștiințare pentru anul viitor.

În clasa I a școlii civile de fete se primesc eleve:

a) cari dovedesc prin *atestat de botez*, că au împlinit cel puțin vârsta de 9 ani;

b) cari dovedesc prin *atestat școlar*, că au absolvat cu succes IV clase elementare (poporale sau primare), ori apoi dovedesc pe baza unui *examen de primire*, că sunt bine orientate în materialul de învățămînt prescriș pentru clasa a IV-a elementară.

În celelalte clase ale școlii civile de fete se primesc eleve, cari dovedesc prin *atestat școlar*, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare dela altă școală de categoria școlii civile.

În lipsa unui astfel de atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V și VI dela școală elementară-poporală, primirea în oricare clasă a școlii civile, ce corespunde vârstei elevei, se poate face numai pe baza unui *examen de primire*, depus cu succes înaintea corpului profesoral al școlii, în sensul ordinațiunii ministeriului regesc-ungar de culte și instrucția publică, dto 11 August 1887, Nr. 29000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, cari se înmatriculează pentru prima dată la școla noastră, au să producă *atestat școlar*, *atestat de botez* și *certificat de revaccinare*.

În *cursul complementar* (supletoriu), împreună cu școla civilă de fete a Asociațiunii, în sensul §-lui 6 din statutul de organizare al școlii, se primesc eleve, cari au absolvat cele patru clase ale școlii civile. Se pot însă primi și eleve, cari au absolvat cu calcul bun numai două clase civile, dacă au trecut de 15 ani și sunt împedecate a absorva toate cele patru clase civile.

Înscrierile pentru anul școlar 1902/1903 se pot face din 1—6 Septembrie 1902, *stilul nou*.

Examenele de emendare, se țin în 2 Septembrie 1902 st. n. la 8 ore a. m., cu elevele, cari s-au însinuat la direcțiune în termenul prescriș.

În 3 Septembrie 1902 st. n. la 8 ore a. m. se vor ținé *examenele de primire*, iară în 4 Septembrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, și pentru elevele, ce se înscriu prima-dată la acésta școlă, o taxă de inmatriculare de 4 cor., solvită odată pentru totdeauna. Același didactru e și pentru elevele din cursul complementar.

Elevele, carī voiesc să fie primite *in internat*, fie eleve ale școléi civile, saū ale școléi elementare a Reuniunii femeilor române, aū să fie însinuate de timpuriū la direcțiunea școléi, înainte de începutul anului școlar, pentru-ca să se pótă face dispozițiunile necesare.

Taxa internatului e 400 cor. pe an, plătită înainte în două saū cel mult în patru rate. Spesele pentru cărțile trebuincioase, pentru materialul de scris, de desemn și lucru de mână, nu sunt cuprinse în taxa amintită. Acestea se pörtă separat de părinți, precum și cheltuelile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în forte-piano și în limba francesă.

Taxele pentru instrucțiune în forte-piano sunt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voiesce să iee órele singură, se compută la 2 óre pe săptămână taxa de 18 cor.*) pe lună; dacă 2 eleve iaū împreună instrucțiune în aceeași óră, taxa se compută la 2 óre pe săptămână cu 9 cor. de elevă; saū

b) dacă o elevă voiesce să iee órele singură, se compută la 2 óre pe săptămână taxa de 12 cor. pe lună; dacă se intru-nesc 2 eleve în aceeași óră, taxa se compută la 2 óre pe săptămână cu 6 cor.*) pe lună de elevă.

Instrucțiunea din limba francesă, câte 2 óre pe săptămână se compută pe lună cu 2 cor. de elevă.

Tóte taxele se plătesc direcțiunii școlare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădinī frumóse în nemijlocită apropiere de parcul orașului și e provădit cu apaduct, baie proprie, lumină electrică, etc. încât ofere cele mai bune condiții *higienice*.

Elevele din internat, afară de școlă, aū în fie-care zi anumite óre de conversațiune în limba francesă, maghiară și germană după trebuință. Pe lângă aceea ele se prepară și în-

*) Din care sumă 2 cor. se contéză pe lună institutului, pentru susținerea fortepianelor în stare bună.

vață lecțiunile sub conducerea și cu ajutoriul directoarei, al profesórelor și guvernantelor.

Elevele, cari voiesc să fie primite în internat, mai au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 fețe de perini, o plapomă sau țol de coperit, 4 ciarșafuri (lințoluri, lepedee), 6 ștergare, 6 servete, apoi perie de dinți, săpun și 2 pepteni, cari tóte rămân proprietatea elevei. Afară de acestea schimburile de trup sau albiturile, câte $\frac{1}{2}$ duzină din fiecare, ciorapi și fuste de colóre închisă și batiste (marămi) câte 1 duzină, 1 parapleu (cort) și încălțăminte trebuincioasă. Cât pentru toalete nouă, sfătuim părinții și tutorii să nu facă copiilor, căci pentru uniformitatea îmbrăcăminteii elevelor interne, *acele toalete se fac aici cu prețuri moderate*, prin îngrijirea internatului. Strîns de uniformă se țin: o haină, 2 șurțe în forma unei haine, o pălărie de vară și una de iarnă, cari necondiționat au să se facă aici și cari preste tot vor costa cam 30—40 cor.

Dela direcțiunea școlei se póte primi prin postă: „Statutul de organizare“ și „Regulamentul intern“ al școlei, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învățămînt“ și „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletorii și de emendare“, à 10 cr. exemplarul. Dela direcțiune se póte primi pentru 2 cor. și „Monografia“ școlei, în care pe lângă istoricul institutului, se află descris edificiul școlei și al internatului în tóte aménunțele.

Sibiiu, în Iuniu 1902.

Direcțiunea școlei.

